

2022–2025

**VASEMMISTO-
LIITTO RAKENTAA
REILUA JA KESTÄVÄÄ
YHTEISKUNTAA**

Vasemmistoliiton
periaateohjelma

vasemmisto
vänstern

Sisällys

1.	Rakennamme kansanliikettä ja puoluetta	s. 5
1.1	Vasemmisto on vapauden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden liike	s. 5
1.2.	Visiomme: Maailma ilman harvainvaltaa	s. 6
2.	Laajennamme demokratiaa työhön ja talouteen	s. 6
2.1	Siirrämme valtaa työtä tekeville	s. 7
2.2	Kehitämme vihreää taloutta ja tuotantoa	s. 7
3.	Näkökulmamme on maailmanlaajuinen	s. 9
3.1	Rakennamme rauhaa, tuemme ihmisoikeuksia	s. 9
3.2	Edistämme kansainvälistä solidaarisuutta	s. 9
4.	Ratkaisemme aikamme haasteet	s. 10
4.1	Vastaamme ympäristökriisiin reilulla tavalla	s. 10
4.2	Takaamme työn, toimijuuden ja toimeentulon kaikille	s. 11
4.3	Otamme tietoteknologiat haltuun	s. 11
4.4	Päivitämme hyvinvointivaltion	s. 13
4.5	Vahvistamme paikallistalouksia	s. 13
4.6	Uudistamme sivistisyhteiskuntaa	s. 14
5.	Vasemmisto kutsuu sinut mukaan!	s. 15

Vasemmistoliiton periaateohjelma

VASEMMISTOLIITTO RAKENTAA REILUA JA KESTÄVÄÄ YHTEISKUNTAA

Vasemmistoliitto rakentaa ekologisesti kestäväää ja sosiaalisesti oikeudenmukaista yhteiskuntaa. Periaateohjelma kuvaa niitä arvoja ja näkemyksiä, jotka ohjaavat tätä tehtäväämme nyt ja tulevina vuosikymmeninä.

Periaateohjelma on hyväksytty vasemmistoliiton puoluekokouksessa Porissa 11.6.2022.

2022–2025

KUVA MILLA VAHTILA Vasemmistoliiton puoluekokous Porissa 10.–12.6.

1. RAKENNAME KANSANLIIKETTÄ JA PUOLUETTA

Vasemmistoliitto toimii yhteiskunnan uudistamiseksi ekologisesti kestäväksi ja sosiaalisesti oikeudenmukaiseksi. Haluamme, että kaikilla on mahdollisuus hyvään elämään sellaisessa yhteiskunnassa, joka on sovitettu luonnon ehtoihin.

Vasemmiston perusarvot ovat vapaus, solidaarisuus ja tasa-arvo.

Vapaus tarkoittaa jokaisen ihmisen mahdollisuutta tehdä yksilöllisiä valintoja, kasvaa ainutlaatuisena persoonana ja elää täysivaltaisena ihmisenä ja kansalaisena.

Tasa-arvolla tarkoitamme yhteiskunnallista olotilaa, jossa jokainen ihminen on samanarvoinen ja yhdenvertainen toisten ihmisten kanssa.

Solidaarisuus merkitsee ihmisten keskinäistä yhteenkuuluvuutta sekä huolenpitoa toisistamme ja yhteisestä maailmasta.

Vasemmisto vastustaa kapitalismia. Puramme kapitalistista politiikkaa ja vallankäyttöä, joka tuottaa taloudellisten ja yhteiskunnallisten etuoikeuksien kasautumista pääomien omistajille.

Haastamme kapitalismin sosialistisella politiikalla. Sosialismin tavoitteena on muuttaa yhteiskunnan taloudellista toimintaa sekä ihmisten asemaa tuotannossa tasa-arvon ja vapaan yksilöllisen kehityksen mahdollistamiseksi. Ulotamme solidaarisen ihmiskäsityksemme kaikkialle yhteiskuntaan.

Vasemmistoliitossa toimii ihmisiä eri ikäryhmistä, ammateista ja elämäntilanteista. Olemme palkansaajia, ammatinharjoittajia, yrittäjiä, työttömiä, opiskelijoita ja eläkeläisiä. Olemme monen sukupolven kansanliike, joka kokoaa ihmisiä yhteiseen poliittiseen toimintaan. Jat-

kamme työväenliikkeen parhaita perinteitä ja rakennamme liikkeelle uutta tulevaisuutta. On monta tapaa olla vasemmistolainen.

Vasemmiston päämäärä on ekologiseen ja demokraattiseen sosialismiin pohjaava yhteiskunta.

Ekologisuus tarkoittaa kaiken taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan sovittamista planeettamme luonnon uusintamisen ehtoihin ja sen asettamiin rajoihin. Sosialismi tunnustaa ihmisten perustavanlaatuisen keskinäisen riippuvuuden sekä yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden. Demokratia on kansanvaltaa, jossa päätökset tehdään tasavertaisesti yhdessä, yhteiskunnan jokaisen jäsenen ääntä kunnioittaen.

Tavoittelemme ainutkertaisten ihmisten samanarvoisuutta vapaassa, demokraattisessa ja ekologisesti kestävässä yhteiskunnassa.

1.1 VASEMMISTO ON VAPAUDEN, TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN LIIKE

Vasemmistolle ihmisoikeudet ja ihmisyydet ovat luovuttamattomia lähtökohtia kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Teemme feminististä, ekososialistista ja antirasistista politiikkaa ja asetumme kaikkea eriarvoisuutta vastaan. Jaamme vaatimuksen sukupuolten eriarvoisuuden ja etnisen syrjinnän kumoamisesta ja asetumme inhimillisen moninaisuuden puolelle.

Näemme taloudellisen aseman ja yhteiskuntaluokan keskeisinä eriarvoisuutta tuottavina tekijöinä. Huomioimme laajalti myös sukupuolen ja muut ihmisten välistä eriarvoi-

suutta tuottavat erot ja yhteiskunnalliset jaot liittyen esimerkiksi ikään, etnisyyteen ja toimintakykyyn. Ikä, ihonväri, kulttuuri, vamma, asuinpaikka, terveydentila, koulutus, kieli ja muut vastaavat erikseen tai yhdessä eivät saa vaikuttaa kenenkään ihmisarvoon taikka yhteiskunnallisiin mahdollisuuksiin.

Elämme maailmassa, jossa ihmisen toiminnan aikaansaama ilmastonmuutos ja ympäristön tuhoutuminen uhkaavat koko olemassaoloamme. On välttämätöntä hakea vaihtoehtoa taloudelle, joka johtaa vain taloudelliseen ja poliittiseen harvainvaltaan sekä luonnonvarojen kiihtyvään ylikulutukseen.

Paheneva ympäristökriisi tuottaa yhteiskunnallista levottomuutta ja kansainvälisten jännitteiden kasvua. Vasemmisto toimii kriisin kestävän ja oikeudenmukaisen ratkaisemisen puolesta niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Ystävyys ja rauha voivat vallita vain ekologisesti kestävässä maailmassa.

1.2 VISIONME: MAAILMA ILMAN HARVAINVALTAA

On väärin, että yhteiskunnassamme pelkällä omistamisella voi tulla upporikkaaksi, kun taas työllään ei välttämättä saa maksettua edes vuokraa. Kun tavaroiden ja tuotteiden myymisestä ja varallisuuden kasaamisesta tulee arvo itsessään, jää ihmisen ja luonnon osaksi vain toimia raaka-aineena jatkuvalla talouskasvulle ja omaisuuksien haalimiselle.

Vasemmisto haluaa siirtyä rahan vallasta ekologiseen ja demokraattiseen talouteen, jossa ihmisillä, eläimillä ja luonnolla on itseisarvo ja jossa talous edistää yhteiskunnan ekologisia ja sosiaalisia päämääriä. Keskinäinen riippuvuutemme koskee sekä ihmisten välisiä että ihmisen ja luonnon välistä suhdetta.

Vasemmisto edistää yhteistyötä ja solidaarisuutta koko maailmassa vahvistaen samalla ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskuntaan ja yhteisöihinsä jokapäiväisessä elämässään.

Maailmaa ei muuteta hetkessä, mutta me muutamme sitä askel askeleelta, yhdessä!

2. LAAJENNAMME DEMOKRATIAA TYÖHÖN JA TALOUTEEN

Vasemmisto luottaa ihmisiin yhteiskunnallisten ratkaisujen etsimisessä ja edistää demokratian toteutumista kaikkialla yhteiskunnassa. Demokratia on kansanvaltaa, jota luonnehtivat aktiivinen kansalaisyhteiskunta, julkinen keskustelu sekä kansalaisoikeudet takaava oikeusvaltio. Ihmisoikeudet ja vähemmistöoikeudet ovat demokratian tukipilari.

Vasemmistoliitto on poliittinen puolue, joka kamppailee vallasta yhteiskuntamme demokraattisessa järjestelmässä. Olemme kansalaisliike, joka ymmärtää itsensä sekä edus-

tuksellisena parlamentaarisena toimijana että suoran ja osallistuvan demokratian liikkeenä.

Korostamme myös yhteiskunnallisia kamppailuja historian muutosvoimana. Työläisten, naisten, maanviljelijöiden, sukupuolija seksuaalivähemmistöjen, rodullistettujen, alkuperäiskansojen, vammaisten, ympäristö- ja eläinaktivistien ja monen muun ääni on usein tullut kuuluville vasta yhteiskunnallisen protestin välityksellä. Tarkastelemme alati sitä, millaisia ristiriitoja yhteiskuntaamme sisältäyty ja keitä se jättää äänettömiksi.

Vasemmisto haluaa edistää vaikuttamisen tapojen monipuolisuutta yhteiskunnassa ja vaalia avointa ja osallistuvaa keskustelukulttuuria. Näemme tärkeäksi keskinäiseen kunnioitukseen ja arvostukseen sekä järkiperäiseen pohdintaan perustuvan yhteiskunnallisen keskustelun, johon häirintä ja vihapuhe eivät kuulu.

2.1 SIIRRÄMME VALTAA TYÖTÄ TEKEVILLE

Vasemmisto ulottaa demokratian myös talouteen ja työelämään ja edistää taloutta, joka on omistuspohjaltaan moninaista ja tasa-arvoista.

Demokratian toteutuminen vaatii sekä omaisuuden kasautumisen rajoittamista että varallisuuden uusjakoa. Haluamme siirtää päätösvaltaa ja omistusta pois suurten pääomien omistajilta enemmän työntekijöiden, demokraattisten yhteisöjen ja julkisen vallan puolelle.

Työpaikkademokratian sekä työntekijöiden omistamien yritysten ja rahastojen kasvattaminen on vasemmistolle keskeistä. Haluamme lisätä yleishyödyllistä ja yhteisöllistä tuotantoa sekä parantaa pien- ja yksinyrittäjien asemaa. Toimimme sen eteen, että työtä tekevillä on valtaa päättää siitä mitä tuotetaan sekä miksi, miten ja milloin niin tehdään, ja miten ylijäämät hyödynnetään.

Vasemmisto katsoo taloutta kokonaisuutena, johon on yksityisen ja julkisen sektorin lisäksi luettava myös yhteisötalous, joka koostuu kotitalouksista, yleishyödyllisistä yhteisöistä, osuuskunnista sekä vertaisverkostoista ja yhteisomistuksista. Yhteisötaloudessa tehdään työtä yhteisen toimeentulomme ja hyvinvointimme eteen siinä missä yksityisellä ja julkisellakin sektorilla.

Vasemmisto näkee, että suuri osa yhteiskuntamme jokapäiväisen elämän uusintamisesta ja hyvinvoinnista, kuten hoivasta, kasvatuksesta ja koulutuksesta, tuotetaan julkisen ja yhteisötalouden piirissä. Kuten kaikkeen tuotantoon ja yhteiskunnallisen arvon luomiseen, myös näihin on tehtävä taloudellisia investointeja.

2.2 KEHITÄMME VIHREÄÄ TALOUTTA JA TUOTANTOA

Vasemmisto vaatii täyskäännöstä talouteen, joka nojaa luonnonvarojen ylikulutukseen, tulo- ja varallisuuserojen kasvattamiseen sekä omistusten kasaamiseen.

Toimimme sen puolesta, että julkinen valta ohjaa taloutta kestäväan suuntaan. Taloudelle on määriteltävä yhteiskunnallisia tavoitteita, jotka palvelevat ekologista siirtymää ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista, ja taloutta on kehitettävä pitkäjänteisesti ja koko talouden kuvaa silmällä pitäen.

Yrittäjyys ja markkinat ovat myös vasemmistolle tärkeä osa luovaa ja muutosvoimaista taloutta. Julkisen vallan on ylläpidettävä yhteisiä pelisääntöjä markkinoiden luotettavalle toiminnalle sekä pedattava mahdollisuuksia kokeilla ja kehittää uusia liikeideoita. Julkisen vallan on myös itse luotava ja muovattava markkinoita julkisten yhtiöiden ja rahoituksen keinoin.

Verotus on vasemmistolle keskeinen keino talouden ohjaamisessa. Verotuksella hallitaan talouden kokonaiskysyntää, palautetaan yksityistettyä arvoa takaisin yhteiskuntaan sosiaaliturvan ja hyvinvointipalvelujen kaltaisena sosiaalisena palkkana sekä rahoitetaan välttämättömiä julkisia menoja ja investointeja.

Vasemmisto kannattaa verotusta, joka tasaa tulo- ja varallisuuseroja ja joka kohdistuu enemmän omistamiseen kuin työhön, ja enemmän suuryrityksiin kotitalouksien sijaan. Haluamme, että verotus tekee ympäristön tuhoamisesta kannattamatonta. On tärkeää, että kaikki verotus on helposti ymmärrettävää, läpinäkyvää ja oikeudenmukaista.

Talouden demokratisointi edellyttää lopulta myös rahoitussektorin ja investointien asteittaista siirtämistä vahvempaan julkiseen ohjaukseen. Rahaa on käytettävä tuottamaan yhteistä hyvinvointia ja ekologista siirtymää sekä ylläpitämään yhteiskunnallista vakautta. Luonnonvarojen ylikulutuksen katkaisemiseksi tarvitsemme siirtymän kohti kohtuutaloutta.

2022–2025

3. NÄKÖKULMAMME ON MAAILMANLAAJUINEN

Elämme maailmassa, jossa koko ihmiskunnan ongelmat ja ratkaisut ovat syvästi yhteen kietoutuneita. Vasemmisto haluaa rakentaa taloutta ja yhteiskuntaa, jossa kaikkien ihmisten välttämättömät tarpeet on tyydytetty planeettamme ekologisten reunaehtojuen puitteissa ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Vasemmisto on kansainvälinen ja maailmanlaajuinen liike, joka tekee politiikkaa koko ihmiskunnan hyväksi.

3.1 RAKENNAKEMME RAUHAA, TUEMME IHMISOIKEUKSIA

Vasemmisto toimii aseistariisunnan ja ydinaseettoman maailman puolesta, sotaa ja militarismia vastaan. Edistämme maailmanrauhaa ja turvallisuutta, joka pohjaa kansainvälisesti sovittuihin sääntöihin eikä voimapolitiikkaan.

Ihmisoikeuksien julistus ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja ilmaisevat meidänkin tahtomme rakentaa maailmanyhteisöä rauhan, tasa-arvon ja vapaan demokratian pohjalle. Haluamme vahvistaa ja rakentaa uusia, globaalia hallintaa edistäviä instituutioita Yhdistyneiden kansakuntien periaatteisiin nojaten.

Suomella on historiaa kansainvälisen diplomatian suurvaltana, joka on toiminut rauhanrakentajana kriiseissä ja selkkauksissa. Vasemmisto haluaa nähdä Suomen tulevaisuudessakin kansainvälisten jännitteiden aktiivisena liennyttäjänä.

Suomen puolustuksellinen turvallisuus perustuu ensisijaisesti vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn sekä pohjoismaiseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön. Vaadimme

pohjoismaisen ydinaseettomuuden linjan ylläpitämistä ja katsomme, että Suomen osallistuminen sotilaallisiin liittoumiin ja niiden kansainvälisiin operaatioihin vaatii vahvaa kansanvaltaista mandaattia.

Ilmasto- ja ympäristökriisi, kansainväliset konfliktit ja globaali eriarvoisuus heijastuvat Suomeenkin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kasvavana määränä. Vasemmisto puolustaa ihmisten oikeutta hakea suojaa ja etsiä parempaa elämää ja toimii sen puolesta, että Suomi on turvallinen maa maahanmuuttaneille. Suomalaiseksi voi sekä syntyä että tulla, ja Suomessa elää muitakin kuin suomalaisia.

3.2 EDISTÄMME KANSAINVÄLISTÄ SOLIDAARISUUTTA

Elämme maailmassa, jossa ihmiskunta on kapitalistisen kehityksen seurauksena epä-tasa-arvoisempi kuin koskaan, ja lisäksi ympäristötuhon partaalla. Suomen on edistettävä EU:ssa, YK:ssa ja kaikilla kansainvälisillä foorumeilla globaalia uusjakoa, ihmisoikeuksien toteutumista ja ilmasto-oikeudenmukaisuutta sekä kansainvälisen päätöksenteon demokraattisuutta.

Euroopan unioniin sisältyy vasemmistolle tärkeä lupaus rauhasta ja tasa-arvoisesta kansainvälisestä yhteistyöstä sekä ihmisoikeuksien puolustamisesta ja sosiaalisen tasa-arvon edistämisestä. Haluamme kehittää unionia vapautuksellisten ja edistyksellisten liikkeiden perinteessä solidaarisena yhteisönä, jolla on vahva ekologinen tehtävä. Kamppailemme eurooppalaisen hyvinvointiyhteiskunnan puolesta yhdessä Euroopan ekologisen ja de-

mokraattisen vasemmiston kanssa. Pyrimme siihen, että Eurooppa osaltaan ylläpitää sääntöpohjaista monenkeskistä maailmanjärjestystä ja on sen keskeinen toimija.

Vasemmisto katsoo Suomea perustavanlaatuisesti osana Pohjoismaita. Haluamme viedä pohjoismaista ihannetta yhdenvertaisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa eteenpäin ja rakennamme yhä syvempää yhteyttä pohjoismaisiin vasemmistopuolueisiin. Meille on yhteistä ymmärrys demokratiasta ja ekologisesta siirtymästä sekä tarpeesta tehdä

yhteisiä panostuksia koko Pohjolassa alueemme irtautuessa fossiilisista polttoaineista ja sopeutuessa ilmastonmuutoksen seurauksiin.

Ympäristökriisin ratkaiseminen kestäväällä tavalla kietoutuu yhteen maailmanrauhan edistämistä ja ylläpitämistä koskevien haasteiden kanssa. Jaamme YK:n Agenda 2030 -ohjelman ajatuksen siitä, että ympäristökriisin kestävä ratkaiseminen edellyttää sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista sekä kansallisesti että globaalisti.

4. RATKAISEMME AIKAMME HAASTEET

4.1 VASTAAMME YMPÄRISTÖKRIISIIN REILULLA TAVALLA

Vasemmistoliitto näkee lähitulevaisuuden suurimpana haasteena yhteiskunnan muuttamisen ympäristön kannalta kestäväksi. Haluamme tehdä tämän tavalla, joka samalla vahvistaa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden hupenemisen lisäksi moni muu maapallon ekologisen kantokyvyn raja on rikkoutumassa. Tämä tapahtuu inhimillisen toiminnan seurauksena ja vaarantaa niin ihmisen kuin monen muunkin lajin elinehdot planeetallamme.

Vasemmistoliitto haluaa vastata ympäristökriisiin oikeudenmukaisella tavalla ja kriminalisoida luonnontuhonnan kansainvälisellä tasolla. Tavoitteenamme on ekologinen siirtymä, joka samalla vahvistaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Kaikki yhteiskunnan rakenteet on uudistettava siten, että ekologinen kestävyys yhdistyy sosiaaliseen kestävyteen.

Reilun siirtymän toteuttaminen edellyttää, että julkinen valta ohjaa sijoituksia hyvinvointiin ja vihreiden työpaikkojen syntymiseen. Luonnonvarojen ylikulutus on ajettava alas ja talouden painopistettä on siirrettävä aineettomaan ja yhteisölliseen tuotantoon sekä vihreään teolliseen vallankumoukseen, joka kykenee tuottamaan hyvinvointia talouskasvusta riippumatta ja kestää myös kriisiolosuhteissa.

Myös maataloudessa on taattava reilun vihreän siirtymän toteutuminen siten, että pystytään varmistamaan ruokaturva ja tuottamaan ympäristöystävällistä, eettistä ja terveellistä lähiruokaa niin, että tuottajat saavat siitä kohtuullisen toimeentulon.

Ympäristökriisin aiheuttamat riskit jakautuvat yhteiskunnassa varallisuuden mukaan, kuten ylikulutuksen määräkin. Vasemmisto haluaakin pitää huolta, että reilussa siirtymässä tuetaan yhteiskunnassa jo muutenkin heikossa asemassa olevia ja huolehditaan työn ja toimeentulon takaamisesta kaikille. Toimimme myös tulo- ja varallisuuserojen purkamiseksi puuttamalla erityisesti huipputuloisten

asemaan ja etuoikeuksiin. Haluamme, että rikkauudet hyödynnetään yhteiskunnallisina investointeina siirtymän toteuttamiseksi.

Yhteiskuntasuunnittelun on tapahduttava luonnon ehdoilla ja yhteiskunta on sovittava ekologisen kantokyvyn puitteisiin. Luonnon suojelemisen ja oikeuksien piiriä tulee myös laajentaa. Eläinten hyvinvointi ja eliölajien moninaisuus ovat meille keskeisiä arvoja, ja myös toisilla lajeilla on oikeus elää kanssamme yhteisellä planeetallamme.

4.2 TAKAAMME TYÖN, TOIMIJUUDEN JA TOIMEENTULON KAIKILLE

Vasemmisto luottaa ihmisten haluun osallistua yhteiskuntaan, kunhan osallistumisen puitteet ovat kunnossa. Haluamme taata kaikille oikeuden työhön, toimeentuloon ja elinikäiseen oppimiseen.

Vasemmisto ajaa kaikille oikeutta toimeentuloon reilun suuruisella perustulolla, joka vähentää köyhyyttä ja lisää vapautta. Meille perustulo on oikeudenmukainen tapa jakaa rikkautta, joka on tuotettu hyödyntämällä yhteiskuntamme sisältämiä sosiaalisia, kulttuurisia ja ekologisia resursseja. Perustulo vastaa joustavan työelämän ja yrittäjyyden tarpeisiin, ja se mahdollistaa aktiivisen kansalaisuuden.

Haluamme myös kehittää olemassa olevaa sosiaaliturvajärjestelmää yhä paremmaksi. Puolustamme vahvaa julkista sosiaalivakuutusta, joka turvaa ihmisten toimeentulon ja työntekijöiden ansiotason työttömyyden, sairauden tai vanhuuden kohdatessa. Riittävän korkea ja oikein kohdennettu sosiaaliturva suojaa köyhyyden riskeiltä sekä mahdollistaa hyvän elämän ja yhteiskunnallisen osallisuuden.

Työoikeuksien perusta on työtä tekevien keskinäisessä solidaarisuudessa ja yhteisessä kamppailussa. Vasemmisto seisoo yhteisrintamassa työtä tekevien rinnalla ja haluaa edistää työväenliikkeen kansainvälistä yhteistoimintaa. Yritysten toimiessa globaalisti myös pääoman valta on haastettava järjestäytymällä yli rajojen.

Vallanjako työelämässä on käännettävä kohti kunnollista ja tasa-arvoista palkkausta sekä työajan lyhentämistä ja työtahdin kohtuullistamista ilman ansiotason laskua.

Työntekijällä on oltava aina oikeus järjes-

täytyä ja neuvotella kollektiivisesti. Työstä on saatava kunnan palkka ja työntekijällä on oltava mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöihin ja kehittyä työssään. Näitä oikeuksia on yhä laajennettava koskemaan myös sirpaleista ja yrittäjämäistä työtä.

Vasemmisto vaatii kaikille taattua työtä ja oikeutta elinikäiseen oppimiseen. Lisäksi osatyökykyisten henkilöiden arvo tulee nähdä työmarkkinoilla aiempaa paremmin ja työllistymistä haittaavat esteet poistaa.

Ihmisten syrjäyttäminen on korvattava osallistavalla yhteiskunnalla, jossa ihmisillä on vapaus ja mahdollisuus kehittää itseään ja yhteisöjään sekä tehdä työtä monin eri tavoin. Työn vastakohtana ei enää ole työttömyys, vaan taattu mahdollisuus työhön, toimeentuloon tai opiskeluun.

4.3 OTAMME TIETOTEKNOLOGIAT HALTUUN

Tietoteknologinen murros on muuttanut perustavanlaatuisesti niin ihmisten kotoista arkea kuin työelämää ja tuotantoakin. Vasemmisto näkee uusissa teknologioissa paljon mahdollisuuksia, mutta katsoo murroksen suunnan olevan globaalien teknologiajättien ohjannassa.

Teknologiasta on ollut ihmiskunnalle valtavasti hyötyä. Sen ansiosta vähemmälläkin työllä voidaan saada aikaan suuria asioita. Se myös mahdollistaa resurssien viisaan käytön. Kuitenkin teknologiajättien maailmassa käy usein täysin päinvastoin. Työtahti kiihtyy, resurssit eivät kierrä ja työt tulevat vapaa-ajallekin.

Työelämässä ja päätöksenteossa hyödynnetään kasvavassa määrin yhä kehittyneempiä tekoälyjä. Tekoälyn kehittämisessä tulee ottaa aina huomioon eettiset ja demokratiaan liittyvät kysymykset, eikä tekoälyn käytön tule muodostaa uhkaa ihmisten hyvinvoinnille.

Vasemmisto tavoittelee tietoteknologista murrosta, joka rajoittaa vallan keskittymistä, perustuu ihmisten perusoikeuksille ja vahvistaa yhteiskunnan avoimuutta. Sosiaalisen median alustat toteuttavat käytännössä julkista tehtävää palvellessaan yhteiskunnallista keskustelua ja politikointia, joten niitä on myös säänneltävä asianmukaisesti.

2022–2025

KUVA HILLA KURKI Puheenjohtaja Li Andersson Teollisuuden reilu siirtymä -kiertueella Jyväskylässä huhtikuussa 2022.

Vasemmisto puolustaa ihmisten yksityisyyttä ja oikeutta omistaa itseään koskeva data. Tietojättien meistä keräämät tietovarannot ovat väärin käytettynä uhka koko poliittiselle järjestelmälle ja demokratialle. Emme halua kontrolliyhteiskuntaa, jossa viranomaisilla ja yhtiöillä on suuri valta kerätä ihmisistä dataa ja käyttää sitä heihin vaikuttamiseksi.

Yhteiskunnan digitalisoituminen ei saa tarkoittaa digitaalisten kuulujen syntymistä. Kaikille yhteiskunnan jäsenille on taattava mahdollisuus saada julkista palvelua ja tärkeitä yksityisiä palveluja sekä fyysisessä että digitaalisessa muodossa. Pääsy digitaaliseen yhteiskuntaan on taattava kaikille niin, että yksityisyyden suoja ja oikeus omistaa oma data toteutuvat.

Tietoteknologisen murroksen haltuunotto on ylikansallinen haaste, mutta myös paikallisia ratkaisuja tarvitaan. Tärkeitä kumppaneita haasteessa ovat avoimen ja vapaan tiedon periaatteisiin sitoutuneet organisaatiot ja kehittäjäyhteisöt.

4.4 PÄIVITÄMME HYVINVOINTIVALTION

Vasemmisto puolustaa hyvinvointivaltiota kehittämällä siitä järjestelmää, joka takaa entistäkin kattavammin kaikille välttämättömän elintason ja hyvinvoinnin sekä mahdollisuuden kohtuulliseen elintason ekologisessa siirtymässä. Yhteinen hyvinvointimme ei ole kaupan.

Hyvinvointivaltion tehtävä on vastata ihmisten välttämättömiin tarpeisiin ylläpitämällä julkisia palveluja, jotka takaavat kaikille perusoikeudet, kuten mahdollisuuden kasvatukseen ja koulutukseen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä tarpeen mukaiseen ohjaukseen, tukeen ja asumiseen.

Vasemmisto haluaa pysäyttää julkisten palvelujen aliresursoinnin ja ihmisten jakamisen monen kerroksen väkeen. Hyvinvointivaltion purkaminen tarkoittaa vain eriarvoisuuden kasvattamista ja tulonsiirtoa varakkaille. Vasemmisto vaatii, että yhteiskunnalliseen hyvinvointiin on tehtävä julkisia investointeja aivan samoin kuin niitä tehdään muuhunkin yhteiskunnan ja tuotannon kehittämiseen.

Vasemmisto katsoo, että hyvinvoinnissa on kyse terveyttä ja hoivaa laajemmasta asiasta. Hy-

vinvointi on myös itsensä kehittämistä, yhteisöön kuulumista, yhteiskunnallista osallisuutta ja vaikuttamista sekä luonto- ja kulttuurikokemuksia. Meille hyvinvoinnin keskiössä on ihmisen oman toimintakyvyn ja voimavarojen vaaliminen.

Toimivien hyvinvointipalvelujen edellytyksenä on, että palveluja tuottavilla työntekijöillä on aikaa ja valtaa määritellä työtään ja kohdata ihminen. Palveluihin tulee myös olla matala kynnys ja ne tulee järjestää avoimina ja maksuttomina kaikille. Ikäihmiset eivät ole meille hyvinvointivaltion menoerä tai pelkkiä palvelujen käyttäjiä, vaan voimavara ja aktiivisia kansalaisia, joilla on paljon annettavaa yhteisöilleen ja koko yhteiskunnalle.

Julkisten palvelujen rinnalla vasemmisto haluaa kehittää kumppanuuksia vastuullisesti ja paikallisesti toimivien yritysten, järjestöjen ja yhteisöllisten palveluntuottajien kanssa. Näin hyvinvointivaltio luo edellytyksiä myös yrittäjyydelle ja yhteisölliselle hyvinvoinnin tuotannolle.

4.5 VAHVISTAMME PAIKALLISTALOUKSIA

Vasemmisto haluaa kehittää Suomesta omaleimaisten alueiden maata, jossa päätöksentekoa ja valtaa on tietoisesti hajautettu maan eri kolkkiin. Vaadimme tietoista politiikkaa paikallistalouksien vahvistamiseksi, jotta Suomessa on yhä tulevaisuudessakin elinmahdollisuuksia koko maassa.

Kaupungistuminen on globaali megatrendi, joka läpäisee Suomenkin. Vasemmisto haluaa kaupungistumisen tarkoittavan monen kokoisten kaupunkien kasvua eri puolilla maata. Kaupunkiseuduille tihentyvä väestö tarjoaa mahdollisuuden ekotehokkaan infrastruktuurin kehittämiseksi, mutta hajautettu yhteiskuntarakenne kestää muutoksia ja sietää kriisejä, ja se luo edellytyksiä omavaraisuuden vahvistamiselle paikallistasolta lähtien.

Paikallistalouksia vahvistamalla vasemmisto haluaa siirtää valtaa ja omistusta globaaleilta pääomilta ja huipputuloisten eliitiltä enemmän ihmisten ja yhteisöjen käsiin. Tämä edellyttää sitä, että tuotantovälineet ovat nykyistä laajemmin julkisessa ja yhteisöllisessä omistuksessa ja että paikallisten yrittäjien ja

kansalaisyhteiskunnan verkostojen toimintamahdollisuuksista huolehditaan.

Vahvassa paikallistaloudessa rahan kierto ruokkii paikallista yhteisöllisyyttä ja taloudellista toimeliaisuutta. Myös kulutustuotteiden arvostus nousee, kun kuluttaja tiedostaa suhteensa lähituottajaan ja jopa lähiluonnonvaroihin.

Vasemmisto haluaa kehittää paikallistalouksia, joita luonnehtii korkea jalostusaste ja monipuolinen elinkeinorakenne. Paikallistalouksia ei tule päästää globaalitalouden resurssiaitoiksi, vaan niihin on tehtävä tietoisia julkisia panostuksia ja niitä on ohjattava hyödyntämään tietoteknologisen murroksen mahdollisuudet. Älyteknologioiden ja uusiutuvien energiamuotojen hyödyntäminen sekä työn ja tuotannon verkottuminen avaavat ikkunan tuotannon osittaiselle palauttamiselle kalliiden ja ekotehottomien logistiikkaketjujen takaa takaisin paikallistasolle.

Paikallistalouksien kukoistuksesta hyötyy koko maa, kun talous ruokkii itseään ja vuotaa vähemmän kansainvälisille veroparatiisitileille. Samalla on tärkeää taata kaikille toimivat valtakunnalliset puitteet. Vasemmisto haluaa vahvistaa paikallisyhteisöjen autonomiaa pitäen samalla huolta oikeus- ja hyvinvointivaltioista, joka takaa kaikille samat oikeudet ja palvelut asuinpaikasta riippumatta.

4.6 UUDISTAMME SIVISTYSYHTEISKUNTAA

Vasemmisto on sivistysliike, joka rakentaa mahdollisuuksia vapaalle yksilölliselle kehitykselle ja luo uutta kulttuuria. Meille sivistys on tietoa, taitoa ja tahtoa hahmottaa aikakautemme keskeiset haasteet ja tarttua niihin. Sivistys on yhteiskunnallinen voima, joka muuttaa maailmaa.

Vasemmiston sivistyskäsitelmä korostaa kriittistä yhteiskuntatietoisuutta sekä vapautta ja tasavertaista ihmisten välistä oppimista. Meille sivistys on paitsi tieteellistä tietoa myös yksilöiden ja yhteiskunnallisten liikkeiden tuottamaa kokemusperäistä ja muuttuvaa ymmärrystä maailmasta. Sivistys tukee demokratian toteutumista.

Torjumme kaiken sivistykseen liitetyn elitismien ja kehitämme osaamisyhteiskuntaa,

jossa niin yleissivistyksellä kuin ammattiosaamisellakin on vahva ja tasavertainen asema. Haluamme kehittää työelämästä sivistävää ja muuttaa koulutusjärjestelmämme opintojärjestelmäksi, joka mahdollistaa aidosti elinikäisen oppimisen ja yksilölliset opintopolut. Tieteen ja tutkimuksen autonomisuus on sivistisyhteiskunnan elinehto.

Yhteiskunnassamme opetus ja kasvatustieteet ovat perusoikeuksia, joiden toteutuminen on taattava julkisin varoin. Yksityistäminen uhkaa opetuksen ja kasvatuksen laatua tehdessään tiedosta ja oppimisesta kauppatavaraa. Opetuksessa ja kasvatuksessa tulee perehdyttää lapset ja nuoret kansalaisvaikuttamisen keinoihin ja ihmisoikeuksiin sekä ekologian ja ekososiaalisen sivistyksen kysymyksiin.

Myös digikansalaisuuteen on opetettava ja kasvatettava. Parhaimmillaan digikansalaisuus tarkoittaa kriittistä tietoisuutta sekä uusia ihmisten välisiä jakamisen ja yhteistoininnan käytäntöjä. Myös julkisen vallan on luotava alustoja uudelle kulttuurille, esimerkiksi kirjastojen toimintaa laajentamalla.

Vasemmistolle kulttuuri ja taide ovat itseisarvoisia asioita, jotka ruokkivat hyvinvointia ja luovaa ajattelua. Emme usko, että luomisen vapautta voidaan taata markkinalogiikalla, vaan siihen tarvitaan julkisia varoja ja luovia yhteisöjä. Sivistynyt yhteiskunta myös ylläpitää suhdettaan kulttuurihistoriaansa ja on avoin kulttuurien väliselle kohtaamiselle ja uuden syntymiselle.

Yhteiskunnassamme jokaisella tulee olla oikeus ja mahdollisuus omaan kieleen ja kulttuuriin. Tämä koskee niin uusia maahanmuuttajia kuin kotimaisia kielivähemmistöjä, kuten romaneja, saamelaisia, suomenruotsalaisia sekä karjalaisia ja viittomakielisiä. Vaalimme ruotsin kielen erityisasemaa osana yhteiskuntamme pohjoismaista perustaa.

Uskontoihin ja uskonnottomiin katsomuksiin vasemmisto suhtautuu neutraalisti. Millään uskonnollisella yhdyskunnalla ei tule olla yhteiskunnassa julkisoikeudellista erityisasemaa. Julkinen valta ei saa suosia eikä syrjiä ketään uskonnon tai uskonnottoman katsomuksen perusteella. Uskonnonvapaus on sivistisyhteiskunnan ja oikeusvaltion perusolettamia.

5. VASEMMISTO KUTSUU SINUT MUKAAN!

Vasemmisto rakentaa yhteiskuntaa, joka on ekologisesti kestävä ja sosiaalisesti oikeudenmukainen. Tällaista yhteiskuntaa haluamme rakentaa yhdessä kaikkien maailman ihmisten ja kansakuntien kanssa.

Haluamme, että yhteiskunnassamme ihmiset ovat muutakin kuin rattaita kapitalistisessa koneistossa ja että kaikilla on mahdollisuus rakentaa hyvää ja ekologisesti kestävä

elämää. Haluamme demokratisoida talouden ja palauttaa ihmisille kokemuksen elämänhallinnasta. Suuretkin yhteiskunnalliset muutokset tapahtuvat lopulta arjessamme.

Yhteiskunta ei kuitenkaan muutu itsestään. Muutokseen tarvitaan poliittista tahtoa ja toimintaa sekä erilaisuuden sallimista ja yhteistä keskustelua. Vasemmisto kutsuu sinut mukaan!

